

COLLEGE VOOR

DE RECHTEN
VAN DE MENS

Zijne Excellentie
mr. F. Teeven
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EX DEN HAAG

Onderwerp
Staatloosheid in Nederland

Datum
3 juli 2014
Ons kenmerk
2014/0179/LK/SG/IS

Zeer geachte heer Teeven,

Staatloosheid krijgt in Nederland steeds meer aandacht. Dat is belangrijk, omdat staatlozen in een zeer kwetsbare positie verkeren. Het College voor de Rechten van de Mens ziet in deze kwetsbare positie een risico op schending van een aantal mensenrechten, waaronder het recht op vrijwaring van discriminatie en het recht op een adequate levensstandaard. Met het oog op een betere (rechts)bescherming van staatlozen in Nederland, brengt het College graag een aantal ontwikkelingen onder uw aandacht.

Vaststellingsprocedure staatloosheid

Om de rechtspositie van staatlozen te verbeteren hebben de UNHCR en de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken geadviseerd om in Nederland een aparte vaststellingsprocedure voor staatloosheid in te richten. Het is van belang om staatloosheid vast te stellen, omdat een staatloze alleen dan toegang krijgt tot bescherming en tot de fundamentele mensenrechten die zijn vastgelegd in het Verdrag betreffende de status van staatlozen uit 1954. Het College voor de Rechten van de Mens heeft zich ook reeds in deze zin uitgesproken. Laatstelijk in een Opinie van het Collegelid Stans Goudsmit in het NJB, die ik ter informatie bijvoeg (bijlage 1).

In een uitspraak van 21 mei 2014 heeft de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State vastgesteld dat in Nederland een dergelijke procedure ontbreekt. Daarbij heeft de Afdeling het belang van een vaststellingsprocedure onderschreven (uitspraak 201302776/1/A3; bijlage 2). De Afdeling oordeelt:

Zolang van personen zonder nationaliteit de staatloosheid niet wordt vastgesteld, kunnen zij geen aanspraak maken op de bescherming op grond van de Staatloosheidsverdragen en de Nederlandse wetgeving die voortvloeit uit die verdragen.

De Afdeling oordeelt echter dat het de rechtsvormende taak van de rechter te buiten gaat, om in een dergelijke procedure te voorzien. Dat betekent dat het thans aan de wetgever is om een vaststellingsprocedure voor staatloosheid in de wet te verankeren.

Het College verzoekt u als verantwoordelijk bewindspersoon om daartoe het initiatief te nemen. Daarbij kan de *'UNHCR Guidelines no 2: Procedures for Determining whether an Individual is a Stateless Person'* als uitgangspunt dienen. Naar de mening van het College kan een vaststellingsprocedure het beste bij de civiele rechter worden ondergebracht.

Identiteitsdocument voor staatlozen, ongeacht hun verblijfsstatus

Naast de vaststelling dat zij staatloos zijn, is het voor staatlozen belangrijk dat zij kunnen beschikken over een identiteitsdocument. Zij hebben daar, ongeacht hun verblijfsstatus, recht op. Dat is neergelegd in artikel 27 van het Verdrag betreffende de status van staatlozen. De Rechtbank Den Haag concludeert in haar uitspraak van 19 februari 2014 (uitspraak SGR 13/2490; bijlage 3) allereerst dat Nederland geen identiteitsdocument voor staatlozen kent en vervolgens dat in Nederland geen bevoegd bestuursorgaan is aangewezen om een dergelijk document af te geven, waardoor de Nederlandse praktijk niet in lijn is met artikel 27 Verdrag betreffende de status van staatlozen. Door deze lacune in de Nederlandse regelgeving kunnen staatloze personen hun recht op een identiteitsdocument in de praktijk niet verwezenlijken. Het College vraagt u zo snel mogelijk alsnog een identiteitsdocument voor staatlozen te creëren en een bevoegd bestuursorgaan aan te wijzen dat tot afgifte bevoegd is, zodat staatlozen niet langer belemmerd worden in de verwezenlijking van dit recht op een identiteitsdocument.

Optierecht Nederlanderschap voor staatlozen

Staatlozen die in Nederland zijn geboren hebben het recht om na drie jaar legaal verblijf te opteren voor het Nederlanderschap. Dat is vastgelegd in artikel 6 lid 1 sub b van de Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN). Al in 2010 heeft de Rechtbank Zwolle-Lelystad geoordeeld dat de eis van legaal verblijf in strijd is met het Verdrag tot beperking van Staatloosheid uit 1961, dat in artikel 1 slechts spreekt van *'habitual residence'* (uitspraak Awb 09/2212; bijlage 4). De rechtbank overweegt dat dit begrip erop duidt dat er sprake dient te zijn van een situatie waarin iemand duurzaam in Nederland verblijft en hier te lande zijn maatschappelijk leven heeft. "Uit de verdragstekst volgt niet dat hiervoor is vereist dat het bevoegd gezag heeft ingestemd met dit duurzaam verblijf", aldus de Rechtbank .

Het College vraagt u de Nederlandse wetgeving op dit punt in overeenstemming te brengen met het Verdrag tot beperking van Staatloosheid uit 1961 door de eis van legaal verblijf in artikel 6 lid 1 sub b RWN te schrappen. Dat in artikel 6 Europees Verdrag inzake Nationaliteit wel de eis van legaal verblijf wordt gesteld aan het optierecht voor staatlozen, maakt dit niet anders. Dit Verdrag, dat van latere datum is dan het Verdrag tot beperking van Staatloosheid, kan immers geen afbreuk doen aan de hogere bescherming waartoe Nederland zich eerder heeft gecommitteerd.

First Global Forum on Statelessness

In september a.s. zal in Den Haag het *First Global Forum on Statelessness* plaats vinden. Hierbij laat ik u weten dat het College namens het *European Network of National Human Rights Institutions* (ENNHRI) een gezamenlijke verklaring zal uitbrengen waarin onder meer de nationale staten worden gevraagd zich in te zetten om staatloosheid in Europa uit te bannen.

Het College vraagt u om bovenstaande te overwegen en om in overleg met uw collega's, minister Plasterk en minister Opstelten, de nodige stappen te zetten om de rechten van staatlozen ook in Nederland te verwezenlijken.

Voor vragen over deze brief kunt u zich wenden tot mr. Stans Goudsmit, Collegelid, via s.goudsmit@mensenrechten.nl of 030- 888 3 888.

Hoogachtend,

mr. L.J.L. Koster
Voorzitter

Bijlagen:

1. Opinie van het Collegelid Stans Goudsmit in het NJB
2. Uitspraak Afdeling Rechtspraak Raad van State, 21 mei 2014, 201302776/1/A3
3. Uitspraak Rechtbank Den Haag, 19 februari 2014 , SGR 13/2490
4. Uitspraak Rechtbank Zwolle-Lelystad, 9 september 2010, Awb 09/2212